

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih: 11.02.2016

Sayı: 273

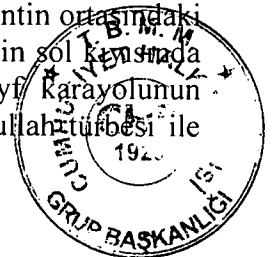
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Anadolu ve Mezopotamya'nın uygarlık tarihinde çok önemli kültürel değerler olduğu bilinmektedir. Hasankeyf, Mezopotamya'da insanlığın yerleşik hayata geçtiğinin en belirgin örneğidir. Hasankeyf'i birinci derece sit alanı yapan en önemli özellik bir bütün içerisinde, mağaralar, kalenin tarihi dokusu, ibadethaneler ve burada yaşayan atalarımızın mezarları, Zeynel Bey Türbesi ve kazı çalışmaları daha bitmemiş, gün ışığına çıkmayı bekleyen binlerce tarihi eserin burada yer almasıdır. Sular altında kalacak olan binlerce mağaranın taşınması zaten söz konusu değildir.

Zeynel Bey Türbesi ise dış cephesindeki mozaik kaplamalardan dolayı eski özelliğini koruyamayacağı için sökülüp tekrar montajı imkânsızdır. Ray sistemi ile taşınması durumundaysa kot farkı çok olduğundan sarsıntılarla türbenin kesinlikle yıkılacağı ortadadır. Bir yapının planını yapmadan önce bireyin yaşadığı coğrafyadaki kültürel değerleri (gelenekler, dini değerler ve kültürel mekânlar) gözetilmelidir. Aksi halde plan işlevsizdir. Bu kural dünyanın her yerinde planlama bazında her kurum ve kuruluş için geçerlidir. Hasankeyf'in sular altında bırakılması insanlık suçudur. Hasankeyf'te 60-70 yıl ömürlü baraj, 12.000 yıllık tarihe tercih edilmemelidir. Barajın havzasının bulunduğu alanlardan gelecek kil, silt gibi malzemelerin ölü hacim diye tabir ettiğimiz baraj alt kotunu doldurması sonucunda baraj ömrü tükenmekte ve atıl duruma gelmektedir. Erozyonun önlenmesi için gerekli ağaçlandırma yapılmadığından baraj ömrü en çok 60-70 yıla düşmektedir. 12.000 yıllık geçmişe sahip, insanlık var oldukça ayakta kalacak olan Hasankeyf'in bu ölü hacmin altında kalması engellenmelidir.

Ülkemizde yıllardan beri, insanlığın ve kültürlerin ana merkezi olan ve 1978'den beri 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı ilan edilen Hasankeyf'in sular altında kalmasına sebep olacak olan Ilısu baraj gölü, 6000 hektar tarım yapılabilen alanı sular altında bırakacaktır. Cizre barajı gölü de oluştuğunda sulanabilecek alandan daha büyük bir tarım alanı sular altında kalacaktır. Dicle'nin aşağı ovalara taşıdığı tarımsal toprağı besleyen malzeme barajlarda tutulacağı için orta ve uzun vadede tarım toprakları yoksullaşacaktır. Barajdan gelecek suyla sulanacak tarım alanları, bu uygulamadan sonra tuzlanacaktır. Ilısu baraj gölü dolu durumda 300 km'nin üzerinde bir alanı kaplayacaktır. Kurak mevsimlerde bu alan 100 kilometre kareye kadar azalabilecek ve yeniden eski durumuna gelecektir. Böylece buralar salgın hastalıkların kaynağı olacaktır.

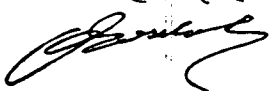
2863 sayılı kültür ve tabiat varlıklarını koruma yasasının 20. maddesine göre "taşınmaz kültür varlıkları ve parçalarının korunması esastır" ayrıca; ülkemizin 1999 yılında AB'ye uyum sürecinde 1992 Valetta/Malta Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesini onaylamıştır. Bu konvansiyona göre arkeolojik veriler yenilenemez kaynaklardır. İnsanlığın bilgi edinme kaynaklarıdır ve her türlü bayındırlık projesinde bunların korunması esastır. UNESCO'nun 10 kriterinden 9'unu yerine getiren Hasankeyf, tarihi dokusundan kopartılarak başka bir yere taşınmak isteniyor. Her bir yapı parçalı olduğu kültürel bütün ile birlikte değerlendirilmelidir. Yapılar yapılırken bulundukları topografya, rüzgâr yönü ve güneşlenme yönü göz önüne alınarak inşa edilir. Hasankeyf, yüzlerce yıl Romalıların, Urartuların, Asurların, Abbasilerin, Hamdanilerin, Mervanilerin, Eyyübilerin, Selçukluların, Akkoyunların ve Osmanlıların kattıklarıyla zenginleşmiştir. Batman-Gercüş-Midyat karayolu üzerindeki köprüsü, Dicle'yi yüz metre yukarıdan izleyen kalesi, kalenin kuzey tarafında Dicle'ye bakan Sarayı, kuzeydeki vadiye bakan Ulu Camii, kentin ortasındaki Sultan Süleyman Camii ve kentin ortasında bulunan Koç Camii, Dicle nehrinin sol kıyısında açıkta yer alan Zeynelbey türbesi, nehrin sol kıyısında Batman-Hasankeyf Karayolu'nun kıyısında yeni köprü'nün karşısındaki bir tepe üzerinde yer alan İmam Abdullah türbesi ile

doğal bir açık hava müzesidir. Hasankeyf ve Dicle Vadisi'ndeki tarihi ve doğal zenginlikleri sürdürebilir turizm yatırımları ile insanlığın hizmetine sunmak varken Ilısu barajında ısrar etmenin hiçbir mantıklı tarafı yoktur. Uygun yatırım araçları ve alt yapı sisteminin geliştirilmesi halinde ciddi bir turizm potansiyeline sahip olan Hasankeyf, herhangi bir yıkıma neden olmadan bölge ekonomisine, barajdan elde edilmesi planlanan gelirden daha fazla katkı sunacaktır. Meclis Genel Kurulu'ndan geçen bu kanunla Mezopotamya medeniyetlerinin vazgeçilmez bir kenti olan Hasankeyf yok edilecektir. İlçenin şimdiki konumunun kuzeyinde oluşturulacak olan yerleşimin sadece adı Hasankeyf olacaktır. Yapılacak olan baraj gölü ile zaten iklimin değişeceği ortadadır. Yeni oluşturulmak istenen ilçe coğrafya ve iklim olarak kültürel zenginlik, topografya ve mimari olarak kent bütünü anlayışıyla bakıldığında başka bir yerleşke olacaktır. Ilısu barajı ve hidroelektrik santralinin sosyal, doğal, arkeolojik, siyasi ve ekonomik yıkımlara neden olacağı açıktır. Hasankeyf toprak yapısı gereği kireç taşı ve yumuşak topraktan oluşması bunun da yapılacak olan barajın enerji verimliliğini oluşturabilecek noktaya gelmeden debisinin dolacağını bilimsel olarak da göstermektedir. Sonuç olarak dünya içinde çok önemli olan Hasankeyf sular altında kalmasın diyoruz. Hasankeyf'in dünya mirası olması için yapılan girişimler ise uluslararası kriterlere uygunluk sağlanmasına karşın yine aynı kriterlerin ilgili dosyanın hükümet tarafından UNESCO'ya sunulmasını şart koşması ve Kültür Bakanlığı'nın da bu başvuruyu yapmayı red etmesi nedeniyle sonuçsuz kalmıştır. Finansmanın tamamının dış kredi ile sağlanması planlanan Ilısu barajı projesi çerçevesinde kredinin ilgili yabancı hükümetlerce onayı için sağlanması gereken uluslararası mevzuat kapsamında hazırlanan çevre etki değerlendirme raporu dünya bankasının op 4.01 ve op 4.04 şartlarını sağlamadığı iddia edilmektedir. Hasankeyf'in üzerinde kurulu olduğu jeolojik birim kaya ortamı gözenekli bir kayadan oluşmaktadır. Kolay kazılır özelliğe sahiptir. 12.000 yıllık antik kent Hasankeyf'in taşınması mümkün değildir. Hasankeyf'in sular altında kalması halinde ise: su düzeyi alçalıp yükseldiğinde; kayayı oluşturan karbonat kırıntıları ve çimentosu kolayca suda çözünecektir. Bu nedenle, Hasankeyf su altında kaldıktan sonra bir daha kurtulması olanaksızdır.

Hasankeyf'te gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen kültürel ve tarihi mirasın korunması ve kentin sular altında kalmasının engellenmesi için alınacak önlemlerin saptanması amacıyla Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereği, Meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

Saygılarımla.

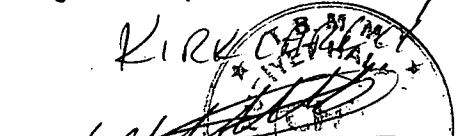
Orhan SARICAL
Bursa Mr.

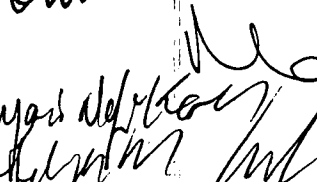
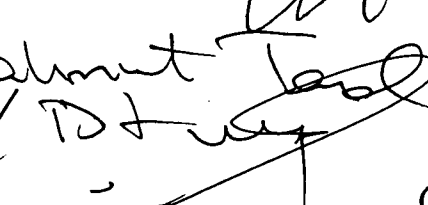
Kadim Durmaz
Tokat Mr.

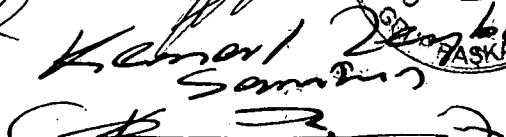
Yrd. Doç. Dr. Gülay YEDEKCI
İstanbul Milletvekili

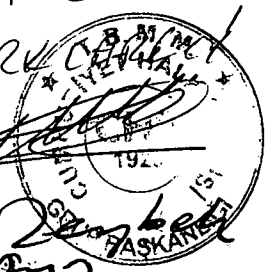

Nihat Yeşil
Ankara

Onursal ADIGÜZEL
İstanbul

Nezdi GÜNDOĞDU
KIRSE

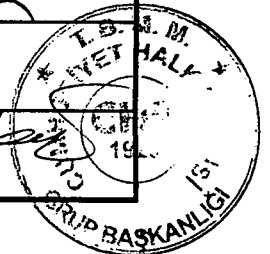
Mahmut
Diyarbakır

Diyarbakır

Kemal Zengin
Samsun

273. Sayılı Meclis Araştırması Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
Önder Durutop	Zarputda	
Mehmet Güler	Burd	
Candan YÜKGEK	Tekirdağ	
Turhan DUTLU	Mersin	
Muhammed Ferhat	Çankırı	
Hüseyin GÖRMAK	Mersin	
Mevlüt Duda	Hatay	
Yakup Akkaya	İstanbul	
Bülent ÖZ	Gaziantep	
Elif Doğan Türkmen	Akara	
Nurhayat Altın Kayışda	Bursa	
Musa Çam	Şanlı	
Karim Arslan	Denizli	
Bülent Yankıda	İstanbul	
Murat Emir	Akara	
Okay Gaytanuoğlu	Edirne	
Erhan Aydın	Bursa	
Nurattin Demir	Mugla	
Çekir Arık	Karabük	
Mehmet GÖRMEK	G. Antep	

ÖZET

Anadolu ve Mezopotamya'nın uygarlık tarihinde çok önemli kültürel değerler olduğu bilinmektedir. Hasankeyf, Mezopotamya'da insanlığın yerleşik hayata geçtiğinin en belirgin örneğidir. Hasankeyf'i birinci derece sit alanı yapan en önemli özellik bir bütün içerisinde, mağaralar, kalenin tarihi dokusu, ibadethaneler ve burada yaşayan atalarımızın mezarları, Zeynel Bey Türbesi ve kazı çalışmaları daha bitmemiş, gün ışığına çıkmayı bekleyen binlerce tarihi eserin burada yer almasıdır. Sular altında kalacak olan binlerce mağaranın taşınması zaten söz konusu değildir.

Zeynel Bey Türbesi ise dış cephesindeki mozaik kaplamalardan dolayı eski özelliğini koruyamayacağı için sökülüp tekrar montajı imkânsızdır. Ray sistemi ile taşınması durumundaysa kot farkı çok olduğundan sarsıntılarla türbenin kesinlikle yıkılacağı ortadadır. Bir yapının planını yapmadan önce bireyin yaşadığı coğrafyadaki kültürel değerleri (gelenekler, dini değerler ve kültürel mekânlar) gözetilmelidir. Aksi halde plan işlevsizdir. Bu kural dünyanın her yerinde planlama bazında her kurum ve kuruluş için geçerlidir. Hasankeyf'in sular altında bırakılması insanlık suçudur. Hasankeyf'te 60-70 yıl ömürlü baraj, 12.000 yıllık tarihe tercih edilmemelidir. Barajın havzasının bulunduğu alanlardan gelecek kil, silt gibi malzemelerin ölü hacim diye tabir ettiğimiz baraj alt kotunu doldurması sonucunda baraj ömrü tükenmekte ve atıl duruma gelmektedir. Erozyonun önlenmesi için gerekli ağaçlandırma yapılmadığından baraj ömrü en çok 60-70 yıla düşmektedir. 12.000 yıllık geçmişe sahip, insanlık var oldukça ayakta kalacak olan Hasankeyf'in bu ölü hacmin altında kalması engellenmelidir.

İlçenin şimdiki konumunun kuzeyinde oluşturulacak olan yerleşimin sadece adı Hasankeyf olacaktır. Yapılacak olan baraj gölü ile zaten iklimin değişeceği ortadadır. Yeni oluşturulmak istenen ilçe coğrafya ve iklim olarak kültürel zenginlik, topografya ve mimari olarak kent bütünü anlayışıyla bakıldığında başka bir yerleşke olacaktır. Ilısu barajı ve hidroelektrik santralinin sosyal, doğal, arkeolojik, siyasi ve ekonomik yıkımlara neden olacağı açıktır. Hasankeyf toprak yapısı gereği kireç taşı ve yumuşak topraktan oluşması bunun da yapılacak olan barajın enerji verimliliğini oluşturabilecek noktaya gelmeden debisinin dolacağını bilimsel olarak da göstermektedir. Sonuç olarak dünya içinde çok önemli olan Hasankeyf sular altında kalmasın diyoruz. Hasankeyf'in dünya mirası olması için yapılan girişimler ise uluslararası kriterlere uygunluk sağlanmasına karşın yine aynı kriterlerin ilgili dosyanın hükümet tarafından UNESCO'ya sunulmasını şart koşması ve Kültür Bakanlığı'nın da bu başvuruyu yapmayı red etmesi nedeniyle sonuçsuz kalmıştır. Finansmanın tamamının dış kredi ile sağlanması planlanan Ilısu barajı projesi çerçevesinde kredinin ilgili yabancı hükümetlerce onayı için sağlanması gereken uluslararası mevzuat kapsamında hazırlanan çevre etki değerlendirme raporu dünya bankasının op 4.01 ve op 4.04 şartlarını sağlamadığı iddia edilmektedir. Hasankeyf'in üzerinde kurulu olduğu jeolojik birim kaya ortamı gözenekli bir kayadan oluşmaktadır. Kolay kazılır özelliğe sahiptir. 12.000 yıllık antik kent Hasankeyf'in taşınması mümkün değildir. Hasankeyf'in sular altında kalması halinde ise: su düzeyi alçalıp yükseldiğinde; kayayı oluşturan karbonat kırıntıları ve çimentosu kolayca suda çözünecektir. Bu nedenle, Hasankeyf su altında kaldıktan sonra bir daha kurtulması olanaksızdır.

